

19
DE
SUFFURATIONE A VISCERI-
BUS ARCENDA ET COHIBENDA

CONSENTIENTE ILLVSTRI MEDICORVM ORDINE
AD DEMERENDOS
DOCTORIS MEDICI HONORES
D. VI. IVLII MDCCCLXXXI.

PVBLCICE DISSERET
IOHANNES DANIEL KVNTZE
LESNA - POLONVS,

TRAIECTI AD VIADRYM,
E TYPOGRAPHEO APITZIANO.

DE
SAPPARATIONE A VISCERI-
BUS ARCTIDA ET CONDENDA

CONSISTENTE NIVASTRI MEDICORVM ORDINE

AD PRÆSENTANDOS

DOCTORIS MEDICI HONORES

D. VI. IULII CIOICGLXXXXI

PAVLOR HESSELT

IOHANNES DANIEL KANTZE

LEIPZIG - FOROZVY

LIBRARIUS AD VINDICAM
E. TROSCHEMUS PRATINNO

PROOEMIUM.

Inter notatu dignissimos, qui dantur, virium actiuarum effectus, procul dubio supurationi haud infimus locus concedendus est. Humores enim, quoties vi morbi, vel acrimonia, vel spissitudine, vel alia quacunque de causa, adeo alienam contraxerunt indolem, vt nec solui, nec reliquis corporis sani humoribus assimilari possint, hac virium energia liquefiunt, et aut stimulo nociuo orbantur, ad naturalem blanditiem redacti, aut, si hac indui plane recusent, ex oeconomia

A

mia

mia animali penitus proscribuntur. Omnia
 itaque, quae mole vasis molesta sunt, visce-
 rum functionibus remoras neſtunt, multi-
 plicique irritamento corporis integritatem
 turbant, suppuratione sapienter moderata,
 vt plurimum tolli et remoueri videmus.
 Quanta igitur suppurationis emolumenta
 ſint in tumore inflammatorio, ſcirrhoſo, cy-
 ſtico, nec non in gangraena arcenda, et, ſi
 externam aliquam partem occupauerit, per-
 fananda, nemo temere in dubium vocauerit.
 Quum vero ſuppuratio forte nulla cogitari
 poſſit, quin tela cellulosa vicina aliquam ia-
 iuriam patiatur, cuius quoque participes
 ſiant omnes ſolidae partes, niſi exitus puri
 mature concilietur; ipſaque materies puru-
 lenta a vasis lymphaticis reſorbeat, quae
 ad ſanguinem delata ipſum naturali blanditie
 exuat, eumque latice lymphatico et ſeroſo
 orbet; non poteſt non ſuppuratio in viscere
 quodam conſiſtens ſummum aegri diſcrimen
 ſecum coniunctum habere. Namque visce-
 rum, quae pus in ſe recondunt, functiones
 admodum turbantur, penitusue tolluntur;
 idemque damnum illae quoque partes acci-
 piunt, quae cum viscere laeſo aut vicinitate
 qua-

quadam coniunctae sunt, aut quarum actio
 illibata ab illius integritate pendet. Itaque,
 prout viscus affectum maiorem minoremue
 symbolam confert, ad vitae integritatem
 conseruandam, eo maius minusue censen-
 dum est discrimen, in quo aeger versatur;
 quod obseruationibus quotidie obuiis facile
 confirmatur. Suppurationem in cerebro na-
 tam plerumque grauissimae huius partis lae-
 siones excipiunt, adeo vt apoplexia ex im-
 prouiso aegrum tollat. Idem illaetabile fa-
 tum illos manet, in quorum pulmonibus pus
 collectum insidet, siue subitanea morte e vi-
 uis auocentur a pure subito spiritus vias praec-
 cludente, siue lenta morte perimantur, dum
 purulenta materies pulmonibus, eorumque
 vasis vim infert, sanguinis exhalationes in-
 flammabiles ex iis excerni non sinit, et pede-
 tentim functionem illam pulmonum tollit,
 sine qua homini nato viuere non datum est.
 Non aequae cita, sed tamen certa morte illos
 plerumque perire videmus, qui in aliquo
 abdominis viscere pus conceperunt, cum
 huius cauitatis humores inquilini natura sua
 in putredinem facile vergunt. Sanguinis
 enim circuitus in hoc cauo, praesertim in

A 2

syste-

luculenter patebit, dum singulas suppuratio-
 nem excitantes causas curatius rimaturi su-
 mus. Verumtamen cum in tanta huius ar-
 gumenti gravitate, tyronis, propria expe-
 rientia destituti, sententiam vix admissuri
 sint viri in arte periti, liceat nobis prouoca-
 re ad doctrinam, qua imbuti sumus, Prae-
 ceptoris nostri CAROLI AVGVSTI GVI-
 LIELMI BERENDS, medicinae clinicae in
 hac vniuersitate litteraria Professoris, qui
 cum in familiari colloquio plurima nobiscum
 communicauerit exempla, illustrationi huius
 argumenti inferuentia, omni modo nobis co-
 piam fecit, vt ad has plagulas conscribendas
 animum appellere potuerimus. Huiuscœ
 viri institutione cum imprimis vsus sim, non
 possum non ipsi, pro hoc in me collato bene-
 ficio, maximas, quas possum, conferre gratias.

-col auctores ha v. aut ad ibergai sup. atores maiv
 -mloislib mobil. sumshocca emixore mansi. mda
 -no mnamiqre. aut lob remmend. houp. audia
 al. aut auctori appon. etiam inolebri. atiq. co
 vort. aut. et exinde hunc element. in hunc
 -lum. g. vort. aut. hunc. hunc. hunc. hunc. hunc.
 -col. hunc. hunc. hunc. hunc. hunc. hunc. hunc.
 -ol. hunc. hunc. hunc. hunc. hunc. hunc. hunc.

§. I.

Causae suppurationis remotae indagandae sunt.

Quaecunque cum humoribus, sanae vel morbosae indolis pericula a naturae scrutatoribus vnquam capta sunt, eo redeunt, vt eorundem qualitates sensibiles, et characterem distinctiuum rectius aut minus recte nobis referant. Nemo autem mortalium ad nostrum aeuum vsque secretum naturae opificium reuelauit, cuius beneficio humores animales adeo discrepantis inter se naturae praeparentur. Ideoque omnes obseruationes physiologicas, inprimis autem pathologicas, quibus genesin humorum secretorum cum naturalium, tum morbosorum, illustrare voluerunt viri clarissimi, maxima ex parte imperfectas esse oportet. Huius autem vitii, quod illas obseruationes maxime premit, minime immemores, iisdem tamen meritis laudes detrahere animus nobis non est, qui potius persuasi sumus, ex multitudine obseruationum saltem viam patere, qua ingredi fas sit, vt ad veritatis speciem quam proxime accedamus. Iisdem difficultatibus, quod vehementer dolemus, experimenta circa puris indolem instituta, quoque irretita sunt. In votis fuit, vt exinde puris elementa in humoribus dispersa intimeque recondita nobis paterent, simulque illa virium vitalium energia nobis comperta esset, qua, collectis vbiunque particulis ad puris genera-

tio-

tionem aptis, suppuratio rite absolvitur. Cuius rei si nobis daretur facultas, facile leges generales dici possent, iuxta quas suppuratio imminens praecavenda, aut vix orta illico cohibenda fit. Celeberrimorum autem virorum a), quae exstant, pericula, non nisi partes constitutivas puris in lympha, sero, pinguedine, vel in vno alteroque horum humorum, vel in pluribus simul, demonstrant, naturae caeterum energia quam minime referata. Verumtamen cum medici sit, certas sibi in medendis morbis formare indicationes, minimeque ei liceat argumentationibus meris, experientiae testimonio destitutis, confidere, et proxima suppuracionis efficiensque caussa ad maxime reconditas iure referri debeat, conandum est, ut remotas causas sollicito perscrutando, easque inter se inuicem curiose distinguendo, eam lucem nobis comparemus, quae et vel aliquo modo causam proximam, et in primis therapeuticas indicationes illustret!

§. II.

Causae remotae extrinsecus corpus afficientes.

Huiusmodi sunt vis externa cavitatibus corporis allata b), pressione, concussione, lapsu, contusio-

a) vid. de HAEN *ratio medendi*, Tom. II. cap. 2. (p. 18. et seq.) DANIEL *Systema aegritudinum*, Tom. I. p. 197. SCHROEDER *Diff. de puris absque praegressa inflammatione genesi*, Goetting. 1766. HEWSON in *auserlesenen Abhandl. f. pract. Aerzte*, Tom. I. et IV. EDWARD HOME *über die Eigenschaften des Eiters in auserl. Abhandl. f. pract. Aerzte* 12ter Band 4tes Stück, p. 657. et seq. CRASSMEYER *Abhandlung vom Eiter und den Mitteln ihn von allen ihm ähnlichen Feuchtigkeiten zu unterscheiden*, Goetting. 1790. b) vid. van SWIETEN *Commentaria in BOERHAAVE Aphorism.* Tom. I. §. 145. seq. §. 321. seq. §. 402. seq. et passim aliis locis.

ritione, unde vel humores extravaſantur, vel ſaltem
 partium ſolidarum viuarum energia magnopere alie-
 natur et debilitatur; ideoque aſſa praebetur, vt cir-
 culatione ſanguinis, corporis motu, animi affecti-
 bus, aut alio quocunq; modo, accelerata, et con-
 geſtionibus verſus partem debilitatam excitatis, ana-
 ſtomofis, diapèdeſis, aut diaereſis facillime oriuntur.
 Hanc ob cauſſam ſuppurationes in cavitare thoracis et
 in cranio haud raro oriri ſolent. Praeterea ſolis ath-
 moſphaerae vitiis haemorrhagiae, pulmonum in pri-
 mis, aut ſaltem extravaſationes notabiles excitari
 poſſunt, aëre aut nimis attenuato, aut nimis graui,
 vel alienis particulis adeo inquinato, vt reſpirationi
 minus idoneus fiat. — Hic in genere ſuppuratio
 arceri poterit methodo antiphlogiſtica mature adhi-
 bita, ſed ſapienter moderata. Negari enim nequit,
 recentiorum quosdam, methodum antiphlogiſticam,
 a SYDENHAMO, magno cum effectu forte in robu-
 ſtis corporibus adhibitam, vterius, quam par eſt, ex-
 tendiſſe, et partim nimia humorum attenuatione,
 partim ſolidorum compagis relaxatione vires vitales
 ita debilitaſſe, vt in grauiori caſu gangraena, in mi-
 nori vero morbo ipſa illa ſuppuratio, quam arcere
 animus erat, infelici opera promoueretur. Indi-
 cantur igitur venaeſectio, laxantia antiphlogiſtica,
 hirudines, cucurbitulae ſcarificatae, potus antiphlo-
 giſticus copioſus, nitro et oxymelle alteratus, infu-
 ſum ſlorum arnicae et ſambuci, lotiones in anum
 infuſae e ſpeciebus emollientibus, nitro admixto, epi-
 themata frigida, aut tepida ad abdomen e ſpec. emol-
 lienti-

lientibus cum lacte coctis, vapores tepidi, epispastica, inprimis vesicatoria, et in genere omnia, quae sanguinis impetum a parte affecta reuellere, deriuare, eiusdemque lentorem inflammatorium, vi febris natum, attenuare valent. In administrando vero hoc remediorum apparatu, partis affectae ratio potissimum habenda est, eaque seligenda prudenter sunt, quae parti laesae sunt amicissima. Itaque in concussionione cerebri, praemissa venaesectioe larga, et, si vtile visum fuerit, repetita, epithemata frigida praestantissimi vsus sunt; in contusionibus pectoris autem fomentationes tepidae, et vesicatoria thoraci mature applicata, magis conferunt; epispastica vero in cerebri concussionione potius admoueantur extremitatibus corporis. Pulmones enim, inuolucro mere ossedo destituti, irritamento frigidae ferendo impares sunt. Nam praeterquam, quod spasio a frigore excitato, extremi vasorum fines iniuriam aliquam patiantur, et sanguis in iis cogi forte possit, subsequente dein calore congestiones ad pulmones ianuam debilitate audiores fiunt; vnde malum quam maxime exasperetur necesse est. Omnes et singulas cautelas hic fusius exponere, consilii nostri non est, sed iudicio practico peritorum medicorum id relinquendum esse censemus, vt ea seligant medicamenta, quae pro vario inflammationis gradu, et virium actiuarum indole, maxime votis responsura esse iudicantur.

B §. III

§. III. *Causae remotae internae.*

Quemadmodum a vi externa sanguis in visceribus extrahatur et in pus mouetur, ita et haemorrhagiae a causis internis vel anastomosi et diapedesi, aut diaeresi et diabrosi exortae suppurationi sciendae praepriis pares sunt. Praeter acrimonias occultas varii generis, aliasque causas, de quibus inferius fusior nobis sermo erit, animi affectus grauiore, potissimum hic notari merentur. Maioribus enim congestionibus v. c. ab ira, versus encephalon et pulmones excitatis, sanguis inde quam facillime extrahatur. Ita et tristitia moerorque diu perseuerantes, digestionem, secretionem et excretionem remorando, atque humoribus dyscrasiam inferendo, procul dubio in viscere iamiam debilitato, haemorrhagias lentas, immo suppurationem excitare valent. Frequentissima haemorrhagiarum, a causis internis enatarum, exempla in pulmonibus existant, ac plerumque phthisis purulenta haemoptysin excipit. Quo vero suppurationem imminentem penitus arceamus, caedendi methodum singulari febris naturae, haemorrhagias huius generis comitantis, exquirite accommodatam esse oportet. Sicuti enim iustum febris moderamen in quocunque morbo summi momenti est, in haemorrhagiis internis id eo religiosius obseruandum, quo maiori in discrimine, ob morbi ambiguitatem, aeger versatur. In toto haemorrhagiae decursu magnopere ab usu frigidorum et ad-

strin-

stringentium cauendum est. Constrictis enim ex
 improviso vasorum omnis generis osculis, commu-
 nicatio inter extravasatum humorem et viscus fere
 omnis tollitur. Haec autem omnimodo conseruan-
 da est, vt solida debite in fluidum extra vasa diffusum
 agere possint, quo sanguis in minori copia extrava-
 satus aut resorbeatur, aut saltem in pus laudabile con-
 uerti queat. Neque incredibile est, thrombos a san-
 guine coacto, vi adstringentis medicinae, adeo den-
 sos nasci, vt deinde difficulter, et non sine metu re-
 uertentis haemorrhagiae solui et educi queant. Hoc
 vero in haemorrhagia pulmonum, si vel aliquas in-
 ducias dederit, omni opera curandum, huncque in
 finem potus subtepidus copiosus cum oxymelle, ni-
 tro, sale ammoniaco, et infusum florum arnicae in
 auxilii partes vocare conuenit. — Magnopere igi-
 tur reprehendendi sunt, qui corticem peruuiianum
 hic incautius exhibere solent; religiose enim ab eius
 vsu cauendum est, quotiescunque diathesis inflam-
 matoria lateat, aliaeque causae in abdomine adsint,
 quae exhibito hoc remedio, sanguinis congestiones
 versus pulmones augere possint. Maxime autem hic
 confidendum est vesicatoriis mature applicatis, quae,
 si scopo, quem intenderamus, sategerint, setaceis aut
 fonticulis locum faciant. Latente enim acrimonia
 specifica v. c. scrophulosa, hac medendi ratione po-
 tissimum praecauetur, ne illa acrimonia viscus ali-
 quod, vi morbi debilitatum, occupet, inque eo serius
 aut ocysus purulentam materiem gignat. Tandem
 diaetae congruae aeger, per satis notabile temporis
 B 2 spa-

spatium obtemperet, quae pro varia morbi natura aut tenuis, aut roborans, aut inuoluens accurate adornetur!

§. IV.

F e b r e s.

Praecipuae ac frequentissimae suppurationum causae, febres sunt; sed non omnes eadem ratione. Maxime igitur iuuenit, summa februm genera curatori examini subiicere. De febribus inflammatoriis id inprimis valere, nemo medicorum vnquam in dubium vocauit, quinimo plurimis persuasum fuit, quamcunque suppurationem non nisi inflammatione praegressa oriri posse. Recentiorum autem, inprimis Cel. *de HAENII c)*, obseruationes, hoc temerolim creditum axioma angustioribus limitibus circumscribunt. Sanguinis enim diathesis phlogistica absque praegressa topica inflammatione, purulentam excitat, quod inprimis exemplo synocho simplici defunctorum patet, quorum viscera fere omnia, materia quadam puriformi obducta, reperiuntur. Saepius quidem haec diathesis phlogistica purulenta topicam suppurationem generat, cuius plura apud *de HAENIUM* existant exempla, pure scilicet ad singulares partes, vel externas, vel internas, delato. Huius quoque loci est phlogosis lenta *STOLLII d)*, qua suppurationem saepius excitari verisimile est. Quod

c) *de HAEN rat. medend. Tom. II. cap. 2.*

d) *STOLL Aphorism. de cognosc. et curand. febr. p. 38. et seq.*

singulare, neque satis definiendum, sanguinis vitium plures certe in phthisin pulmonalem praecipites dedit, siquidem pulmones eorum, nullum ulceris vestigium medico inquirenti exhibuerunt. Verum et febres gastricae omnigenae, prouti magis minusue in putredinem vergunt e), aut vehementia sua sanguinem et humores pessumdant, aut incongrua mendendi ratione aegrotantes diutius affecerunt, suppurationi in visceribus ansam praebent. Quodsi enim sordium euacuationem penitus negligimus, aut regimine nimis calido vim morbi augemus, dyscrasiam humorum, inflammationes occultas et suppurationis genesis ipsi infelices arcessimus. A febre eiusmodi gastrico-putrida suppurationem in cerebro excitatam esse, Cel. PRINGLE f) memoriae prodidit. Interdum eiusmodi abscessus, annotante iam pridem HIPPOCRATE g), vrina turbida, purulenta, si mature satis appareat, remoueri videntur. Putrida exquisita, e sanguinis in dissolutionem pronitate oriunda, suppurationes quoque excitat. Facilius vero est transitus huius febris in gangraenam. Suppuratio saltem plerumque mali moris esse solet, nata quidem ab inflammatione erysipelacea. In hac cauto euacuantium vsui subiungi debent antiseptica aptissima selectaque. Febrim nerueam suppurationi ansam praebere posse,

B 3

multi

e) SCHROEDER Diss. de febrim putridarum differentia, Götting. 1768.

f) Ueber die Krankheiten einer Armee, übersetzt von BRANDE,

P. 355.

g) Aphorism. Sect. IV, n. 74. et in Prognost.

multi quidem in dubium forte vocauerint, cum a deiectis in hac febre viribus vitalibus, hunc salutarem effectum vix sperare liceat. Experientia tamen docemur, in febre nervosa interdum pus circa glandulas, parotides, inguinales, aliasque colligi h), unde in febribus pestilentibus, tanta bubonum parotidumque infamia nata est.

§. V.

Suppurationis, vi febris ortae, medela exponitur.

In omnibus hisce febribus, tum continentibus, tum remittentibus, suppuratio ut plurimum methodo medendi congrua praepeditur. In febribus inflammatoriis neminem remedia fugiunt, quibus resolutio benigna fieri possit. Id autem in primis observandum est, methodum antiphlogisticam viribus vitalibus strictim accommodandam esse, ne relaxatione incongrua, et nimia virium deiectione, natura ad suppurationem ciendam quasi cogatur, quam vix aeger effugerit, si in viscerum inflammatione hunc errorem medicus erraverit. Vescicatoria, parti affectae satis mature applicata, hic summae utilitatis sunt, quibus et remediis internis, in humorum lentore viriumque languore addantur, remotis relaxantibus, medicamenta leniter irritantia tonica et volatilia. In febribus gastricis omnis rei cardo vertitur in resolutione atque euacuatione congrua sordium, ventricu-
lum

h) PRINGLE l. c. et BURSER. de KANILFELD Instit. medic. pract. Vol. I. §. 302. et seq.

15
fum et canalem intestinorum obsidentium; ideoque
recta medendi methodus, morbo ab ipsis eius initiis
allata, certam aegro salutem promittit. Quo magis
conueniens medela in primis morbi diebus fuerit, eo
minus ab harum febrium metaschematismo in putre-
dinem, inflammationem occultam, et metastases pa-
rulentas metuendum est. Quodsi vero soluentes et
euacuantis medicinae prudens vsus negligitur, aut
peruuianus cortex ad febrim abigendam praemature
et inconsulto datur, praeter alia detrimenta, obstru-
ctiones et infarctus viscerum, atque vasorum lym-
phaticorum oppilationes quam facillime oriuntur,
quae denique suppurationem in pulmonibus, tan-
quam morbum secundarium, saepissime excitant. Hac
peruerfa methodo, praemature scilicet exhibitio cor-
tice peruuiano, febris biliosa remittens suppressa fuit
in Libero Barone de HOLLAND, qui nominis sui me-
moriam posteris commendauit refutatione ingeniosa
et facunda famosi libri „*Systeme de la Nature*“. Hinc
factum est, vt febrem gastricam male suppressam
hectica exciperet, a qua non nisi admodum difficul-
ter cura Praeceptoris nostri celeberr. Prof. BERENDS
vindicare potuit. Cum vero vix recuperata sanitate
Russiam peteret, sub frigido Ioue, suppuratione pul-
monum confirmata, fatis cessit. Non vero nullum
in huiusmodi febribus gastricis, praesertim ptyuitosis,
roborantium et corticis peruuiani usum esse pronun-
tiamus, sed haec remedia potius cum leniter calefa-
cientibus et temperatis irritantibus resoluentibusque
v. c. *Serpentaria Virginiana*, *flor. Arnicae*, *Valeria-*
na,

na, etc. coniungenda esse existimamus. Ast tum solummodo haec sine noxa et vtiliter exhiberi possunt, si materia gastrica, imprimis pituitosa, ad secundas vias transierit, cui coquendae et eliminandae vires actinae impares sunt. Alioquin ex horum remedium vfu neglecto, aequae, ac ab iisdem incaute et praemature exhibitis, facile suppuratio in visceribus excitari potest. Tumores externi phlegmonoideo-purulenti, imprimis vero parotides, in febribus nervosis plerumque mortem praenunciarunt. Methodo quidem antiphlogistica resolutio horum tumorum a nonnullis est tentata, verumtamen ex morbi natura patet, nos, hanc methodum adhibendo, quam rarissime felici gauisuros esse euentu, etsi quaedam eiusmodi historiae a BURSERIO de KANILFELD memoriae proditae sint *i*). Parotidum tumentium resolutio tum modo absque praesentissimo vitae periculo tentari poterit, si mere symptomatice fuerint. Quod si autem a materia morbosa metastatice ad parotides delata eadem intumuerint, periculum summum est, ne, resolutione tentata, ob cerebri vicinitatem materia illuc deferatur, vnde ex improvviso apoplexia nervosa aegrum e medio tollet. — In symptomatice vero huiuscemodi colli tumoribus, qui amplitudine sua facile aegrotos suffocatione perimunt, nobis maxime illa placet medendi methodus, quam laudante M. AVRELIO SEVERINO *k*), medico longe praestantissimo, maiores nostri adhibuerunt. Hanc dif-

fertis

i) *Instit. medic. pract.* Vol. I. §. 308.

k) *de reconditis abscessum natura*, Lib. I. cap. 31. p. 36.

fertis immortalis viri verbis huc transcribere liceat:
 „ego quid in huiusmodi aegrotis, quibus per febres
 „malignas parotides oriuntur, facere soleam, dicere
 „hoc loco non grauabor, quandoquidem cenfeo
 „multos esse seruatos, qui alioquin interiissent. Mox,
 „ac oriri incipiunt, partem laxante oleo foueo, vt
 „chamomaelino: atque si exire cunctentur, loco ipsi
 „cucurbitam affigo, ne abscessus sit minor, quam
 „vt possit conferre; vbi autem satis manifestus iam
 „factus sit, si breui increscat plurimum, rursus mitto
 „sanguinem, ne sit maior, quam possit sustinere: mox
 „vero durum adhuc tumorem, neque vlla suppura-
 „tione exspectata, ignito ferro aperio, altera quidem
 „in parte, si alteram solum obsederit tumor, in
 „vtraque vero, si vtramque; et cataplasma suppurans
 „appono. Plerumque res cedit bene: nam breui
 „computrescente post inustam escharam tumore,
 „manare pus incipit, et per id orificium caput, et
 „reliqua viscera perpurgantur.“

§. VI.

*Metastases malae arcendae, bonae adiuuandae et
 promouendae.*

In omnibus hisce febribus epispastica et ves-
 catoria, pro varia morbi indole ocysus vel serius ap-
 plicanda, quibus nonnunquam largior suppuratio per
 notabile temporis spatium excitetur, ad auertendas
 metastases malas, quam plurimum valent. Hoc prae-
 sidium

fidium quidem vices aliarum excretionum gerit; ad
 quas tamen omnes, inprimis vero lotii et sudoris,
 easque, quarum corpus aegroti diu consuetudinem
 traxit, nec non ad tumores externos suppuratorios,
 in acutis morbis obuios, medico sedula opera respi-
 ciendum esse, quilibet fatebitur vel mediocriter ar-
 tem salutarem edoctus. Tumores externi inflamma-
 torii, qui aut critici existimandi sunt, aut saltem crisis
 speciem prae se ferunt, haud sine graui periculo di-
 scutiuntur, multoque securius in pus mouentur. Hoc
 sibi datum esse existimauit Ill. Prof. BERENDS in fe-
 bre scarlatina inflammatorio biliosa, aliquot abhinc
 annis in his regionibus epidemica, in qua plurimi
 aegroti eiusmodi tumoribus inflammatoriis glandula-
 rum colli infestabantur. Quoties enim hi tumores
 methodo antiphlogisticae et antibiliosae non obseque-
 rentur, ad suppurationem eos duxit, eo cum euentu,
 vt nullus aegrotantium diem supremum obiret. Alii
 medici, resolutionem vnice tentantes, pari felicitate
 haud gauisi sunt, nisi naturae molimine, per longum
 temporis spatium humor puriformis ex auribus ma-
 naret. Dantur et metastases purulentae e consensu
 oriundae. Sic vulnera capitis grauiora saepe vlcus
 hepatis excipit, et vitia hepatis interdum abscessu in
 suris exorto manifestantur. Huiusmodi suppuratio-
 nes vt plurimum non nisi congrua medendi metho-
 do, sub primarii morbi initium adhibita, arceri
 poterunt.

stionis penitus pessumdatae erant, unde continuo fa-
por amarus, aeruginosus, nausea, vomitus, spasmi
ventriculi et intestinorum, frequentesque insultus fe-
briles eam vexabant. Eiusmodi paroxysmus febrilis,
grauitate symptomatum alios excedens, miliaria pro-
ferebat, materia purulenta luculenter scatentia. Et-
iam si vero haec miliaria sensim exsiccarentur, nihi-
lominus vniuersam corporis superficiem tenuit pru-
ritus, vt per plures noctes aegra somno penitus care-
ret. Tandem natura medelam absoluit, exanthema,
a scabie vix discernendum, purulentum ad brachia et
pedes prouocando, quod per quosdam menses ex-
tremitates occupauit, donec sub diurno medicinae
resoluentis et euacuantis vsu lente euanesceret. So-
let vero his in casibus non verum coctumque pus, sed
tenuior puriformis humor excerni. Nulla quidem
adhucum medicina reperta est, quae diathesin pu-
rulentam spontaneam specifica vi extinguat; verum-
tamen ex parte malo huic medentur medici, si aegri
mature satis auxilium sibi exposcunt, antequam ma-
lorum symptomatum turba accesserit. Huiusmodi
enim casus fuisse videntur, in quibus succus expressus
recens cucumerum et dauci carottae, serum lactis
acidulatum, diaeta vegetabilis, fructus horaei cuius-
cunque generis, prosperrimo euentu non caruisse visa
sunt. Memoriae mandauit Ill. PRINGLE, se sangui-
nem exigua in quantitate, sed iterato, cum maximo
aegrotantium solatio misisse. Auctoritate tanti viri
absque detrimento detrahi posse censemus, si diathe-
sis

sis purulenta cum phlogistica coniuncta fuerit. Sed quanto semper in discrimine eiusmodi aegri versentur, quantisque difficultatibus ipsa cura palliativa mali atrocis prematur, neminem certe fugerit. Dum similes morbi Cel. Professori BERENDS obuersarentur, consideratis aegri viribus, malique natura, quantum fieri potuit, perspecta, aliquoties venaesectiones exiguas institui iussit, nequaquam tamen aegros inde subleuatos fuisse, mihi retulit. Securius forte auxilium habetur in vlceribus artificialibus, cortice *daphnes uezerei* excitatis, quibus, a magna certe humoris purulenti copia, sanguis quotidie liberatur.

§. VIII.

Pituitae decubitus ad viscera, suppurationis eorundem causa.

Haud minus frequentem, ac diathesis purulenta, suppurationi occasionem praebent mucus glandulosus, materiaque transpirationis suppressa, si diu visceribus incommodant. Huiusmodi pituitae coarcebationis, frequentissima in pulmonibus occurrunt exempla, eaque ex causa phthisin pituitosam adeo saepe in purulentam abire videmus. Nec vero haec afferentibus, veritatem a Cel. equite MURRAYN) exquisitissimis observationibus illustratam, inficiari animus est, phthisin nempe pituitosam saepius absque praegressa suppuratione aegros e medio tollere. Quae pituitae noxa, quum in pulmonibus longe effi-

C 3

cacissi-

n) Ei. *Opuscula de phthisi pituitosa*, §. 4. et seq.

cacissima deprehendatur, non tamen nulla in aliis visceribus existimari debet; multifariis enim obseruationibus docemur, mucum vesicam vrinariam diu obsidentem, interdum suppurationem siue scabiem afferre. Remedia in §. praecedenti laudata, etiam hic voto respondent; ideoque vesicatoria thoraci mature applicata saepe ad phthisin arcendam plurimum valent, imprimis si sub initium febris catarrhalis speciem prae se tulerit morbus. In administranda resoluente et expectorante medicina, magna prudentia opus est, ne id intempestiue et nimis liberaliter fiat, cum bechicorum vsu auctiores versus pulmones relaxatos congestiones procreentur. Quinimo remediis longe contrariae indolis potius confidendum est, etenim roborantibus et amaris v. c. cortice peruuiano, lichene islandico et polygala amara hoc malum plerumque, vel maxime subleuatum esse, compertum habemus. Quo maior hic nobis fides sit, inter veteres ad MORTONVM, e recentioribus scriptoribus autem ad Cel. MURRAY et STOLLIVM prouocamus, qui hanc medendi methodum, rationi congruam, experientia sua confirmarunt.

§. IX.

Obstructiones viscerum abdominalium et infarctus systematis venae portarum, suppurationis internae causae.

Quemadmodum materiae mucosae et pituitosae coaceruatio et degeneratio, a debilitate virium dig-

digestionis et assimilationis oriunda, ac cum statu
 hypochondriaco plerumque coniuncta, suppurationi
 generandae omnino apta est, ita quoque obstructio-
 nes viscerum abdominalium, et imprimis infarctus
 systematis venae portarum, genesi materiae purulen-
 tae in visceribus et pulmonibus praecipue opitulantur.
 Quae hic, per notabile tempus, copiosa tussis
 eliminantur, potius humoris puriformis, quam puris
 genuini nomine designanda sunt. Quod si autem in
 tollendo hoc morbi statu, segniorem sese praebuerit
 medicus, malive naturam minus perspectam habue-
 rit, morbo tum in tabem, tum in phthisin purulen-
 tam transitus facile conceditur. Haud paucos hoc
 morbo laborantes, etiam si iam secundam periodum
 subierint, vis vitalis defectu designatam, usu maxi-
 me liberali succi radicum graminis et taraxaci, re-
 center expressi et leniter inspissati, a Cel. Prof. BE-
 RENDS in integrum restitutos esse scio. Sub morbi
 finem lichen islandicus aliquamdiu exhibitus, omnes
 sanitati illibatae reddidit. Alia adhuc, hoc argu-
 mentum illustrans historia, ab aetumatissimo Prae-
 ceptore nobiscum communicata est: Femina nempe,
 non vltimae sortis, saepe ingenti abscessu de-
 cubere cogebatur, qui inter musculos abdominales
 et integumenta communia sedem et incertos fines
 habuit. Is plerumque in inguine, versus labium
 vulvae exitum molitus est, atque incredibilem puris
 foetidissimi copiam fudit. Varia ipsi praeparata mer-
 curialia propinata erant, syphilitici enim hic quid
 subesse, suspicabantur medici, abscessus autem nihi-
 lomi-

lominus quotannis rediit. Attente hoc malum secum reputans Cel. Prof. BERENDS in eam venit opinionem, vanam hic esse suspicionem virus veneri, potius diathesin purulentam latere, e stagnatione sanguinis in systemate venae portarum, digestionem laesa, et debilitate vniuersali exortam. Maximam igitur huic aegrae succorum herbarum recenter expressarum copiam exhibuit, subiuncto tandem vsu aquae Pymontanae. Inde perfecte aegra conualuit, vt color faciei floridus rediret, et abscessus, iam aliquot abhinc annis, nullum sui ederet documentum vestigiumque.

§. X.

Suppuratio a variolis.

Quos variolarum exanthema corripit, pustularum suppurationem subeant, necesse est. Frustranei enim fuerunt conatus summorum virorum, ipsiusque BOERHAAVII, circa inueniendam eiusmodi variolis medendi methodum, qua papulae citra suppurationem extinguerentur. Id vero neque omnino fieri posse, neque si vel maxime fieri possit, salutem aegris promittere, admodum credibile est, quum pessima quaeuis symptomata a retropulsis retentisque variolis obseruantur. Si vero forte qui fuerint, qui inde internas variolas metuant, inflammatione et suppuratione, intestinis visceribusque graues futuras, hos scire volumus, nos, etsi obstantia immortalis STOLLII auctoritate, cum illis sentire non posse.

Potior

Porior nobis omnino videtur sententiã Ill. COTVNI
 in doctissimo libello o), internas variolarum sedes
 pernegantis. In qua re confirmamur experientia
 æstumatissimi Praeceptoris nostri BERENDS, cui
 aliquoties facultatem datam fuisse nouimus, infan-
 tum cadauera dissecandi, in variolis e medio subla-
 torum. Maculas inflammatorias in ventriculo et in-
 testinis deprehendit, quas alii forsan, ex præcon-
 cepta opinione, efflorescentias internas fuisse iudi-
 cassent. Minime autem pustularum indolem exae-
 quabant, quod epithelium non solum, et a subiecta
 tunica penitus separatum erat, quod omnino obser-
 uari debuisset, sicuti in pustulis externis, epidermi-
 dem magis minusue a subiecta cutè recessisse vide-
 mus. De discrimine, in quo variolis plurimis aut
 malignis decumbentes versantur, pluribus differere,
 a re nostra alienum est; certe multifariis obseruatio-
 nibus constat, metastases pessimas, a pure variola-
 rum, ad cerebrum, neruos et viscera, haud raro fieri.
 Huius funesti euentus periculum maximum est in fe-
 bre secundaria (quam tertiam proprie dixeris) quum
 nempe pus iamiam formatum a systemate vasorum
 lymphaticorum resorbetur. Ideoque omnis rei car-
 do in prudenti huius febris moderamine ponitur, vt
 has metastases ocys seriusue internecinas arceamus.
 Inprimis autem scitu dignum est, febris secundariae
 quilibet morboque hanc manum ob motus ille vehc-

*) de sedibus variolarum Syntagma, Viennae 1771.

D

vehementiam, a regimine febris primariae plurimum pendere. Hac enim debite moderata, haud raro omnia febris secundariae symptomata praecauentur. Respicendum igitur maxime est, ad epidemiae genium, et singularem primae febris naturam, in genere vero longe praestantissimi usus sunt camphora, minoribus praebitis subinde data, cortex peruuianus, et vesicatoria mature satis applicata. Si vero, propter insignem debilitatem et spasmos interiora occupantes, pustulae minus repleantur, pus nimis tenue et acre deprehendatur, pruritusque intolerabilem excitet, laudata remedia, quamuis efficacissima, spem tamen fallere obseruantur. In summo hocce discrimine, magni facimus opii virtutem, a SYDENHAMO iam pridem in hoc morbo tantopere celebratam, et quam nuper egregius HUFELAND *p*) meritis laudibus extulit. Multi quidem recentiorum, auctoritate TISSOTI et TRALLESI maxime nitentes, ab opii usu prorsus abstinuerunt; sed horum celeberrimorum virorum opinioni tum modo subscribendum esse credimus, si de variolis inflammatoriis sermo fuerit. Magnopere praeterea iuuat ROSENSTEINI consilio obsequi, et escharas variolarum crassiores, lacte tepido emollitas, auferre, quo transpiratio adeo suppressa denuo resuscitetur, purique sub escharis stagnanti exitus concedatur. Quod si autem ob summam mali atrocitatem, sup-

para-

p) CHR. WILH. HUFELANDS *Bemerkungen ueber die natuerlichen und kuenstlichen Blattern zu Weimar im Jahr 1788.* Leipzig.

puratio viscerum, imprimis pulmonum, variolas exciperit, tum procul dubio ulcera externa, arte excitata, vel maxime conferent, dum simul lacticiniis aegri vescuntur. In illo tamen longe maxima medici cura collocetur, necesse est, ut febris comitantis aut epidemice grassantis naturam exquisite perspectam habeat.

§. XI.

Suppuratio a morbillis.

Exanthema morbillosum, nisi congrua mendendi methodus curiose adhibeatur, haud raro suppurationem in pulmonibus gignit. Morbi perniciose incedentis natura, in erysipelate pulmonum ponenda esse videtur; cumque hunc genium morbus ostenderit, semper fere febris inflammatorio-biliosa eum comitatur. Quod si proinde morbillis, secundum huiusmodi febris naturam, medicinam facimus, plurimi certe superstites erunt, neque ad suppurationem pulmonum facile peruenient. Itaque remedia leniter euacuantia exhibeantur; regimen non quidem vehementer, sed tamen temperate calidum sit; reconualescentes per notabile tempus ab aëris refrigerio caute arceantur; denique morbo iam debellato, lenia euacuantia per aluum, transpirationis cohibitae vices gerant. Haec quidem in pulmonibus illibatis valent; cum vero in iisdem pus ab exanthemate morbilloso genitum fuerit,

D 2 peri-

periculum quidem recte instituitur cum lactis; feti-
que illius, nec non vlcera artificialium vsu; ma-
gnopere tamen dubitandum est, fore, vt perfecte
horum remediorum beneficio cum sanitate in gra-
tiam redeant, qui hac phthisis pulmonalis specie
conflistantur. Solet enim ea admodum acuta esse,
vnde a nonnullis, nouorum verborum amantibus,
excogitata denominatio: (*die galoppirende Schwind-
sucht*) de hac phthisi morbifosa maxime valet.

§. XII.

Suppuratio a Syphilide.

Saepius quidem contagia exanthematica acu-
ta, suppuratione viscera infestant; existant tamen
obseruationes, quibus docemur, a contagio magis
chronico virus venerei, pus quoque generari. Ma-
lam autem plerumque in partibus externis et ossibus
procreat suppurationem cariemque. Verumtamen
et illos, qui visceris alicuius debilitate singulari labo-
rant, pus in illo viscere, maxime in pulmonibus, fa-
cile concipere, cum aliis pluribus obseruauit Cel.
Prof. BERENDS, eoque praesentius huius rei peri-
culum est, si ad syphilidem morbus scrophulosus ac-
cesserit. In debellando hoc atrocissimo morbo, po-
tus copiosi emollientis, cum lacte coniuncti, praec-
ipuus vsus est; cumque a medicina validiori aut
ptyalismo nimiam virium iacturam passi sint aegri,
corticem peruuanum iisdem exhibere nullus dubi-
taue-

tauerim. Specifica medicina, horum adiutantium usu destituta, vix quidquam proderit, ac in genere multa prudentia in eadem exhibenda opus est. Plurimi in hac phthisi venerea, mercurium mitem, nulla arte valde alteratum, magis, quam salia mercurialia, conferre perhibent; idque forsitan de frictionibus cum unguento mercuriali valet. Sed his frictionibus, balnea tepida, ad praecauendum ptyalismum interponenda sunt, quorum frequentem usum horum aegrotorum conditio raro admittit; partim enim febris causa, partim propter magnam debilitatem aliena sunt. Maxime quoque nocuum existimauerim Mercurii crudi, v. c. solutionis *PLENCKII*; usum internum, siquidem ptyalismum excitando nouam debilitatis causam affert, nec non mole Mercurii ponderosi, ad pulmones laesos et debilitatos delata, eosdem vehementer laedi admodum credibile est. Multo minus timendum est ab exigua dosi praeparati mercurialis salini, subiuncto lactis usu vberiori, cum diaeta mucilaginoso, inuolvente. Multifariis enim obseruationibus constat, salia mercurialia tum saluberrimos edidisse effectus, si cum venereo virus scrophulosum fuerit coniunctum. Eiusmodi aegris, *Cel. Prof. BERENDS, HOFFMANNI* *g)* exemplum secutus, non dubitauit Mercurium sublimatum exhibere, sed longe minori in copia, quam ausus est ille medicus, ingenio et arte insignis. Neque vnquam nostrum Praeceptorem huius consilii poeni-

g) *CHAVET de phthisi pulmonali haereditaria, §. 153.*

poenituit, quo desperatos aegrotantes, Libitinae ereptos, cum maxima animi voluptate saepe vidit. Egregiam praeterea medicinam Ill. KARMPFIVS his aegrotis offerre videtur, lac nempe caprae, Mercurio inungendae. Operae pretium omnino foret, ut plura cum hoc lacte mercuriali pericula periti medici facerent.

§. XIII.

Suppuratio a viru scrophuloso.

Virus scrophulosum, efficacitatem aliquam nactum, quoque suppurationem partium internarum, imprimis pulmonum et mesenterii, excitat. Maxima vero singularis huius acrimoniae tollendae est difficultas; cum enim eiusdem indoles penitus nos fugit, neque observationes, de eadem exstantes, perfectae et absolutae esse videntur *r*); methodus specialis, suppurationi scrophulosae internae riedendi, hucusque prorsus later. Itaque therapiae generalis praecepta presso pede sequatur medicus, sedulamque operam naueat inueniendis tollendisque caussis remotis. Inter has potissimum recenseri merentur; 1) Sordes pituitosae, aliaeque primarum viarum, quae vtramque coctionem vitiando, et solidum

r) Dum haec scribimus, nondum ad manus nostras peruenit: Ill. KORTVM de morbo scrophuloso liber, qui cum in Göttinger gelehrten Anzeigen, tum in allgem. Lit. Zeitung, multis encomiis celebratur.

lidum viuum debilitando, nidum quasi construunt, et primas fere origines praebent acrimoniae scrophulosae. Methodum medendi pluribus exponere, superuacaneum ducimus, cum neminem fugit, eam rhabarbarinis, terra foliata tartari, amaris, lenibusque praeparatis martialibus, exquisite absolui posse.

2) Ulcera externa scrophulosa, praemature sanata, quo fit, ut exitu materiae morbosae denegato, eadem nobiliores partes petat. Danda igitur sedulo opera est, ut ulceribus artificialibus, cortice Mezerei inprimis excitatis, diuque apertis seruandis, acrimonia ad exteriora reuocetur. Nobiscum sentit Celeberr. FABRE s).

3) Soluentis et resoluentis medicinae vsus incongruus et nimis diu protractus. Ingeniosissimus enim FABRE, resoluentia sola, medendis scrophulis inueteratis, impares esse deprehendit. Quo accedit Cel. Prof. BERENDS, experientia multiplici edocti testimonium, cum auditoribus communitatum, resoluentia ob relaxationem et debilitatem, quam inferunt, ad hunc morbum tam parum apta esse, ut potius nonnulla horum remedium, quibus praecipue confidere solent medici, v. c. Cicuta, Praeceptorum aestumatissimo suppurationem excitasse visa sint. Etenim si FABRE et BOURDEU, viri clarissimi, uti nobis saltem videtur, recte existimant, naturam lento gradu, et circa an-

nos

s) ANTON FABRE *Untersuchungen ueber verschiedene Gegenstaende der theoretischen und practischen Arzneywissenschaft, aus dem Franz. v. D. Ernst Plauer, Leipzig 1788. p. 169—202.*

E

nos pubertatis potissimum, hanc acrimoniam eliminare; ab omnibus hisce resolventibus timendum est, ut perquam intempestive materiem morbosam moueant, quae propter viscerum viriumque in illa iuniori aetate imbecillitatem, e corpore proscribi non possit; ideoque nervos spasmis et doloribus varii generis, atque viscera obstructione, infarctu et suppuratione vexet. 4) Complicatio acrimoniae serophulosae cum viru venereo. Hancque saepius obseruare licet, si serpigines externam corporis superficiem foedant. Hic quoque e remediis mercurialibus subtilioribus, mercurius sublimatus corrosiuus, a nobis in §. praecedente laudatus vel maxime confert. Minime autem in hac complicatione, praesertim in serpigine, cortex Mezerei et vesicatoria temperata sunt omittenda.

§. XIV.

Acrimonia scorbutica rarior suppurationis internae causa.

Denique non prorsus silentio transire conuenit acrimoniam scorbuticam: quae, si genuina et idiopathica sit, easque vires acquisierit, ut suppurationem in pulmonibus excitet, frustra certe in auxilii partes vocaueris remedia antiscorbutica, aliaque quaelibet. Si autem de illo scorbutico sermo est, quem ob singularem originem, gastricum et atrabiliarium appellare liceat, remediorum resoluentium, attenuantium, et leniter euacuantium, omnino maximus
et

et saluberrimus vsus erit. Huiusmodi quoque morbus fuit, in quo Cel. Prof. BERENDS, ab vsu vel maxime liberali succorum inspissatorum taraxaci, fumariae, trifolii fibrini, cochleariae etc. interpositis leniter aluum ducentibus et subiunctis amaris, roborantibus atque tonicis, incipientem in pulmonibus suppurationem feliciter cohibitam, laetanti animo vidit.

EMENDANDA.

Pag. 12. lin. 21. *phlogistica purulenta lege phlogistico-purulenta.*

21. lin. 11. *uizerei lege mezeret.*

ead. — 20. *coacerbationis lege coaceruationis.*

24. lin. 3. *veneri lege veneret.*

24. lin. 27. *obstanta lege obstante.*

VIRO CLARISSIMO ET ERVDITISSIMO
IOANN. DAN. KVNTZE
SVMMORVM IN MEDICINA HONORVM CANDIDATO
PRORSVS EGREGIO

S. P. D.

CAROL. AVGVSTVS GVILIELMVS BERENDS

PHILOS. ET MEDIC. DOCT. MEDIC. CLINICAE P. P. O.

CIVITATIS FRANCOFVRTENSIS ET CIRCVLI LEEVSTENSIS

PHYSICVS REGIVS, NOSOCOMII CIVICI THILE-

NIANI MEDICVS ORDINARIVS.

Neque ego Te illaudatum e cathedra descendere patiar, Vir praestantissime! qui, quum per plures annos operam mihi adeo dederis,

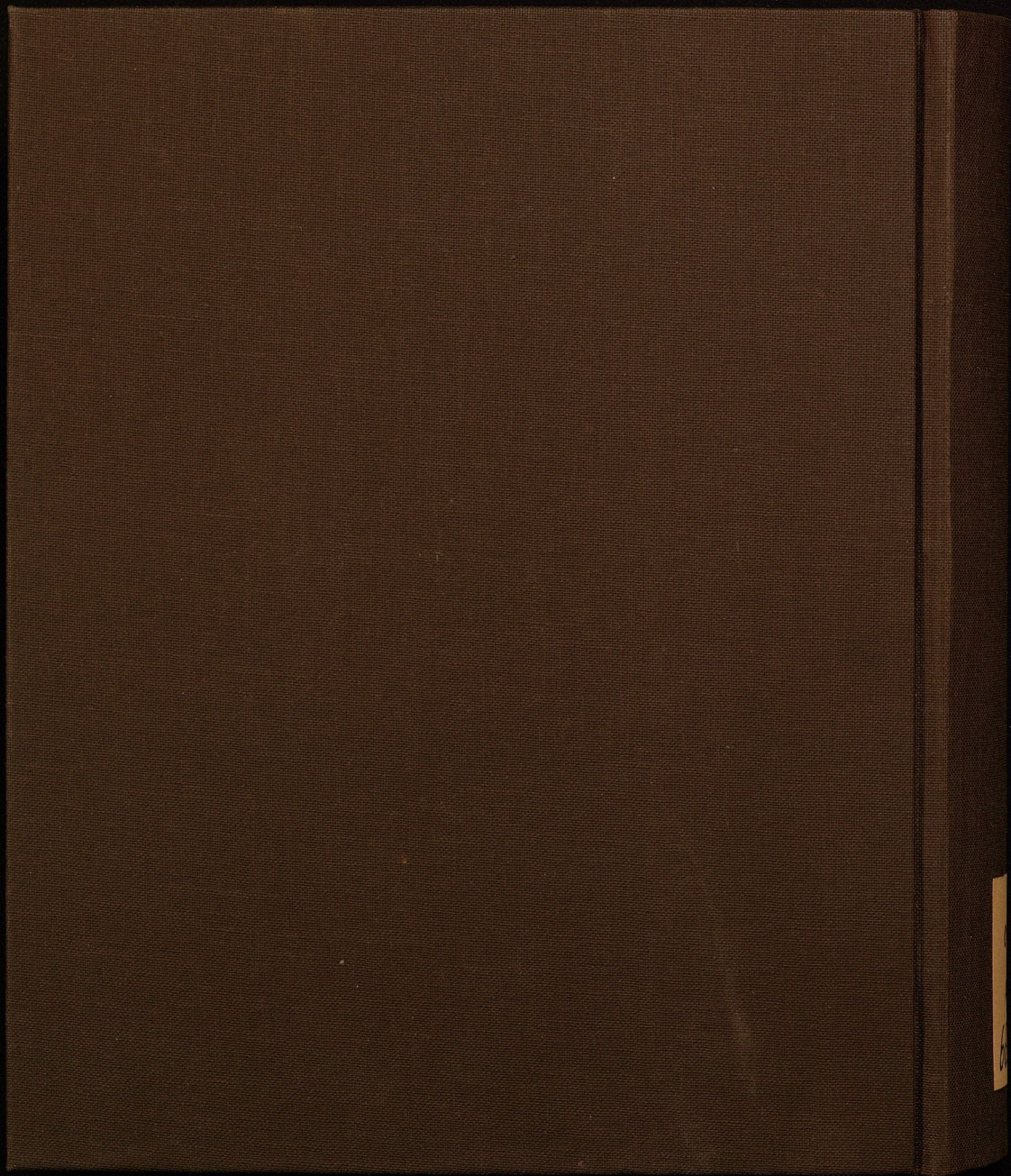
vt longe diutius in hac Vniuersitate literaria, ac Tibi antea statutum
 esset, commoratus, me fere solum audires; vel ideo non sine publico
 meo encomio ad patrios lares dimitendus esse videris. Accedit ami-
 citiae, quae nos intercessit ratio; siquidem me non solum familiariter
 usus es, verum etiam in laboribus clinicis Te mihi saepius socium
 praebuisti et doctum et sollertem. Etenim vere et ex animi mei sen-
 tentia profiteor, Te, qui felici ingenio natus es, hocque literarum
 humaniorum studio mirifice ornasti, omnem lapidem mouisse, vt ad
 solidam maximeque liberalem peruenires rei medicae cognitionem.
 Nempe in verba magistri iurare, a me non doctus, nocturnam diur-
 namque operam collocasti in versandis legendisque scriptoribus opti-
 mis, cum veteribus, tum ex recentioribus illis, qui ingenii, periti-
 tiae et veritatis laude cum praeis hominibus comparari merentur.
 Hinc etiam in Te factum esse, quod in Tua aetate raro fieri solet,
 partim ad aegrotorum lectulos, partim in lectionibus publicis clinicis,
 haud sine maxima animi voluptate subinde cognoui: vt iam Tuo inge-
 nue vri et confidere possis iudicio. Cuius rei imprimis fidem facit
 haec dissertatio a Te docte, perite et Tuo Marte conscripta, in qua
 meam quidem doctrinam interpretatus es, sed ita, vt Tuam a tea
 Te plane fecisse, luculenter ostenderes. Minus igitur Tibi de nouis
 honoribus gratulor, quam mihi de doctissimo discipulo, quem medica
 arte non solum eruduisse, verum etiam amicum, nominis mei, quan-
 tulumcunque demum illud sit, longe studiosissimum, mihi compa-
 rasse, in magnam certe felicitatis meae partem repono. Vtinam vnus
 alterque commilitonum nostrorum, magnum illud desiderium, nisi
 eleuaret, saltem obliniret et demulceret, quod Tu Vir doctissime!
 abitu Tuo diutissime apud me relinques. Eum vero esse, a unde no-
 ui, natiuum animi Tui candorem, gratissimumque erga me sensum,
 qui nunquam non memorem se praestiturus sit, in praeciptorem Tui
 amantissimum Tuaeque felicitatis cupidissimum. Vale igitur Vir ami-
 cissime! et pere Te medicum vere Hippocraticum, id est, verecun-
 dum, pecuniae contemptorem, modestum, ingenio foecundum, iudi-
 cio grauem, opera egenis lubenter praestanda pium, et ab omni su-
 perstitione alienissimum. Dab. e musco. Traiect. ad Viadrum d. IV,
 Iulii CIO CIO CXCI.

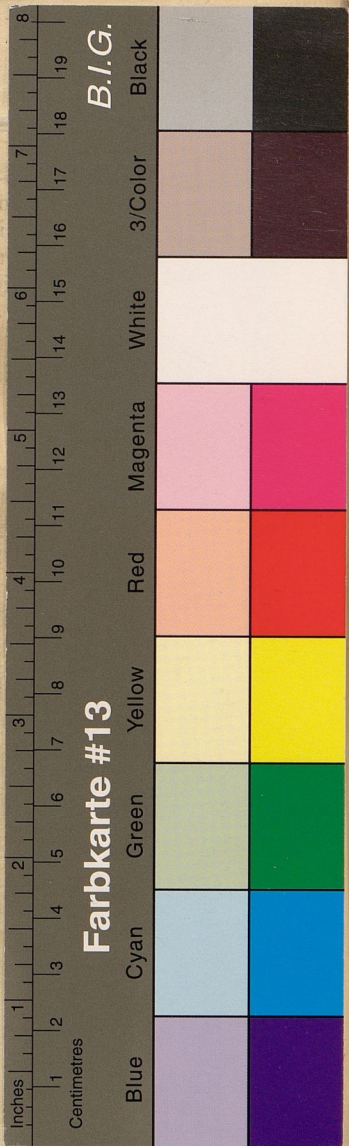
✓
01 A 6631

ULB Halle
004 931 246

3

19

DE
SUPPURATIONE A VISCERI-
BUS ARCENDA ET COHIBENDA

CONSENTIENTE ILLVSTRI MEDICORVM ORDINE

AD DEMERENDOS

DOCTORIS MEDICI HONORES

D. VI. IVLII MDCCCLXXXI.

PVBlice DISSERTET

IOHANNES DANIEL KVNTZE

LESNA - POLONVS,

TRAIECTI AD VIADRYM,
E TYPOGRAPHEO APITZIANO,